

Nagy László Lázár rézkarca, C3

MAGYAR KÖNYVILLUSZTRÁCIÓK KIÁLLÍTÁSA AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRBAN

Nagyszabású kiállítás nyílt az Országos Széchényi Könyvtárban 2001. április 18-ikán *A magyar könyvillusztráció Magyarországot határain kívül 1918-tól napjainkig* címmel. Két nagy teremben, gondos rendezésben mutatták be az első világháború végétől napjainkig a szomszédos országok magyarul területeinek magyar nyelvű kiadványait, illetve válogatást annak képekkel, grafikákkal illusztrált kiadványaiból. Sajnos, nem lehetett teljességre törekedni, hiszen a teljes anyag összegyűjtése is hatalmas feladat lenne, ugyanígy azok kiállítása, mégis rendkívül gazdag és érdekes seregszemléje volt ez az illusztráció-művészetnek, egyúttal seregszemléje az ottani magyar művészeknek.

Ezt követően másnap, április 19-ikén a meghívott hazai és külföldi magyar szakemberek, kiadóvezetők és művészek részvételével tudományos ülészakot rendeztek a témáról. A program szerint szlovákiai, kárpátaljai, szlovéniai, romániai és vajdasági irodalomtörténészek, könyvészek és könyvtárosok adtak számot a két évtized híján egy évszázados magyar könyvillusztrációs és művészi munkásságukról. Hazai részről Rényi Krisztina és Sárkány Győző grafikusművészek tartottak előadást *Könyvillusztráció tegnap és ma* címmel az itthoni kortárs magyar művészet helyzetéről, eredményeiről. Majd Kass János grafikusművész *Gondolatok a könyvillusztrációról* című lírai esszéjét olvasta fel az érdeklődők népes tábora előtt. Ebből közlünk részletet az alábbiakban.

GONDOLATOK A KÖNYVILLUSZTRÁCIÓRÓL

Mi inspirálta Picassót Ovidius-illusztrációk megrajzolására, Gustav Dore-t és Szalayt a Don Quijote sorozatra? Dürer miért metszette fába az Apokalipszis Négy Lovasát, vagy Buday György Székely népballadáit mitől születtek meg? Rembrandt és Chagall után miért van szükség újabb Biblia-lapokra? Zichy Mihály Ember tragédiája miért fontos nekünk? A gyerekek miért firkálnak a falakra s mi kényszeríti fontos közlésre a grafittik spontán rajzolóit? William Morris mescalinalmái. Weöres és Cocteau firkái, vonalrajzai. Tandori levélnyomatai. Hockney Andersen meséi. Albin Brunovsky szlovák legendái. Hincz Nyársforgatója, Dubois Kerékpárversenye, Pajzán története. Kozma Lajos és Kner Imre együttműködése, Matisse tiszta színei. Maillol Sapphoja. Konecsni Bánk bánja. Szász Villon-rajzai. Paul Flora drótkatedrális. Cranach Szent Cristoforusa. Alois Mucha frivol dámái. Hokusai Tengeri vihara. Ismeretlen miniátorok remekművei. Henri Toulouse-Lautrec litográfiái. Sendac karmos gyermekillusztrációi. Oldenberg és Segal. Emil Nolde

centenáriumán emléklapot, amelynek feliratával ("Be szép is ily végzetes néppel/Ugyanannak tudni magunkat") utalt öntudatosan nemzeti hovatartozására.

Az egy-egy témakörbe tartozó grafikák válogatása során nem törekedtünk, nem törekedhettünk a teljességre. Igyekeztünk minél több jelesebb alkotótól bemutatni lapokat, hogy ezzel is jelezzük a kisgrafika sajátos lehetőségeinek sokszínűségét, változatosságát. Ezt kívánjuk elérni azzal is, hogy bizonyos esetekben (pl. Arany János portrék) több művész más és más felfogású, technikájú metszetét is bemutatjuk. Erkel Ferencet ábrázoló lapok válogatása során különösen jó lehetőséget nyújtott erre, hogy évekkal ezelőtt Gyula város önkormányzata kisgrafikai pályázatot hirdetett híres szülőteréről.

A kiállított irodalmi vonatkozású lapok e sorok írójának, a zenei vonatkozású lapok pedig Dr. Kisteleki Győzőné gyűjteményéből lettek kiválogatva, ám az érdem mindenképp a grafikák alkotóié.

Dr. Arató Antal

és Willy Baumeister. Braque Apollinaire-illusztrációja vagy Josef Beuys kietlen jégsivataga. Akár a természet megszámlálhatatlan verziója, végtelen variációja. Mi készíti a madarakat tolluk szivárványszínének csillogására? A védekezés, a túlélés, a fajfenntartás, a párzás hívójele? A feltűnés vagy az eltűnés? Ez is, az is! Mi készíti a gazdagon tenyésző műfajt újra és újra új művek létrehozására, illusztrálására? A megbízók, a kiadók, a feladat? Mi inspirál újabb és újabb Biblia-variációkat, értelmezéseket alkotására? Chagall, Rembrandt után ismét? Mi ad értelmet telerajzolnifesteni a fehér lapokat, majd kinyomtatni száz vagy százezer példányban?

Talán egy lehetséges válasz: a sokszínű természet is önmagát reprodukálja a jövőért. A lét gazdagsága teszi elviselhetővé a létet!

Más szemmel látta a világot a papiruszra pingáló egyiptomi írnok. Másképpen ad hírt a kolostori magányban munkálkodó középkori miniátor, transzcendens ihlettől vezérelve. Más képe van a száguldó,

Az igazságot te mind migránsod.
A végeseket megöltél mázod.
A szövegeteket föltámasztalod.
A kevélyeket udhajgátod.

Kass János tollrajzai

türelmetlen XX. századi vándorló embernek az elsuhanó tájról. Az úrhajósok közül is többen rajzolgattak a totális csöndben, lassan forogva saját tengelyük körül. Egyszer a koromfekete égboltot, az úrt látva, máskor a futball-labda nagyságú, távoli Földet. Tökéletes magányukban is arra vártak, hogy visszatérhessenek az ezer apró gonddal, szennyel, mocsokkal borított, demagógiával elrontott, de mégis ragyogónak tűnő Földre, ahol a dolgok sokfélesége, burjánzása, és nem az Ég és Föld közötti lebegés, de az élet minden gazdagsága adja az emberi sors hitét s hitelét a jövőért reménykedő és remegő emberiségnek.

Ebben a színpadképben foglalja el helyét a sokak által megkérdőjelezett tevékenység, az illusztráció is. Minden divat, így divat szidni egy műfajt is; de a gyermek első könyve, amit a kezébe vesz, illusztrálva van, és a Biblia is, amivel temetni mennek. A teoretikusok szerint az illusztráció másodrendű műfaj, de ez inkább itt, Európa szegletében vélemény, s végül nem is a szavak, de a művek kvalitása szabja meg az értékét és rangját minden tevékenységnek és ez mindaddig így marad, amíg könyv és könyvtár létezik a földön.

Kass János

MAGYAR KISGRAFIKÁK HOLLANDIÁBAN

Az a németalföldi városka, amelynek exlibris-gyűjteményéről itt szó lesz a térképen Hollandia déli részén található. Nevét Neunen-nek írják és Nünen-nek ejtik világszerte. A helység főként arról nevezetes, hogy

Fery Antal fametszete, X2

1883 és 1885 között itt élt Vincent van Gogh, akinek apja ezidőben a reformátusok lelkipásztora volt. A rövid, alig tíz éves festői periódusának felén járó művész mintegy 200 olajképet festett itt a mezőn dolgozó parasztokról, takácsokról. Számos arckép-tanulmány előzte meg ez időszak leghíresebb képét, a Krumplicevők című olajfestményt.

Huszonöt évvel ezelőtt Nuenen-ben VAN GOGH DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT létesült abból a célból, hogy összegyűjtse és bemutassa a művész itteni munkásságára vonatkozó emlékeket. Megtalálhatók itt a róla szóló könyvek, filmek, kiállítási katalógusok, de szép számban szerepelnek a gyűjteményben az őt ábrázoló, műveit idéző művészermek és kisgrafikák is. Ezek között megtisztelő hely illeti meg a magyar éremművészek alkotásait, ugyanis a világ első Van Gogh érmét magyar művész: Ferenczy Béni mintázta 1936-ban.

Az európai országokból mintegy 30 alkotó olyan ex libriseit őrzik itt, mely Van Gogh egy-egy alkotását, vagy arcképét ábrázolja. A kisgrafika magyar művészei közül